

Dr. Szedmina Lívía*

Egy Feniánus nyomában a *The Irish Times* hasábjain keresztül

Absztrakt:

Ebben a munkában John Devoy ír-amerikai Feniánus „nyilvános” élete és munkássága kerül bemutatásra az ír sajtó tükrében. A *The Irish Times* kiadványait használtam, annak cikkeit, írásait vizsgáltam, hogy feltérképezsem, milyen kontextusban írtak John Devoyról. A kutatás folyamán 6 évtized írását, összesen 290 cikket elemeztem, kezdve az 1860-as évektől az 1920-as évekig. A cikkekben a következő kérdésekre próbáltam választ találni: „Milyen szöveggörnyezetben szerepelt John Devoy neve a cikkben?” és „Milyen nyelvezettel írtak John Devoyról?”

Devoy mindig egy konok, komor, hajthatatlan vezéregyéniség hírében állt az ír-amerikai közönség köreiben. Mikor róla írtak az újságban, túlnyomó részt negatív konnotációs mellékneveket használtak. Ha a *The Irish Times* hiteles „helyi véleménynyel” kívánta alátámasztani írásait, akkor nem John Devoy amerikai kiadványaiból (*The Irish Nation*, illetve *The Gaelic American*) idézett, hanem inkább Patrick Ford *Irish World* c. folyóiratát használta forrásként. Rendszeresen említették azokat a Devoy nevéhez fűződő negatív tevékenységeket, mint a hazaárulás vádja, a letöltött börtönbüntetése, vagy az a távirat, amelyben Devoy megfenyegette az akkori belügyminiszter, Sir William Harcourt (1827-1924) életét.

Ebben a tanulmányban nem az volt az elsődleges cél, hogy pontos, avagy objektív képet kapjunk John Devoy munkásságáról. Az volt a fő érv a *The Irish Times* újság mellett, hogy a 19. sz. végén és 20. sz. elején ez volt a legelterjedtebb, legolvasottabb lap a brit-párti ír középosztály köreiben. Emellett, ez volt Dublin „helyi” lapja is, így az újság írásait gyakran idézték mind a brit, mind pedig az amerikai lapok. Ezáltal a *The Irish Times*nak egyedi ráhatása volt arra is, hogyan tudósítottak Írország politikai és forradalmi eseményeiről külföldön. Ez a szemle része egy tágabb kutatásnak, ahol összehasonlítottam John Devoy média arculatát két jelentős folyóiratban, a *The Irish Times*ban és a *The New York Times* hasábjain.

Kulcsszavak: *The Irish Times*, ír-amerikai közösség, John Devoy, média

Bevezető

John Devoy (Seán Ó Dubhuí; 1842-1928) aktív, határozott, mi több, keményfejű nacionalista volt, aki kiállt az elvei mellett, de egyben rendkívül pragmatikus is, és a céloknak megfelelően flexibilis.

Nem csak John Devoy munkásságával foglalkoznak a feldolgozásra került cikkek, hanem az ír-amerikai nacionalizmus szélesebb körű kontextusával, a Fenianizmus kialakulásával az Egyesült Államokban. A

---

* Dr. Szedmina Lívía, angol nyelvtanár, Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, Szabadka

Fenianizmus kezdetét a – többnyire sikertelen – 1848-as és 1866-67-es ír felkelések jelentették. A felkelések vezetői közül többen kénytelenek voltak elhagyni Írországot, néhányan a székhelyüket Franciaországba helyezték át. Többségük Amerikába vándorolt ki, ahol már volt egy nagy létszámú, ír imigránsokból és száműzetésben levőkből álló közösség, akik az új hazájukban sem adták fel sem a független Írországgal kapcsolatos álmaikat, sem pedig lázadó munkásságukat. Körvonalazva Feniánusoknak nevezzük azon nacionalistákat, akik nevüket az ősi ír harcosoktól származtatják, az Írországon fennálló brit uralmat ellenezték, és egy független Írországot kívántak. Ennek eléréséhez a törvényes, parlamenti eszközök alkalmazását már nem tartották elegendőnek, így a forradalom felé irányultak. A Clan na Gael (jelentése: Gaelek családja) szervezet biztosította számukra a keretet, amelyben forradalmi és szervezőmunkájukat végezheték. Ennek a nyilvános szervezetnek a titkos, eskühöz kötött megfelelője az Irish Republican Brotherhood (IRB – Ír republikánus testvériség) volt.

Devoynak különleges, hosszú és munkás élete volt, három kontinensre terjedő szervezési munkával tele. Minden életszakaszát meghatározta a nacionalizmus, kezdve a killi családi otthonával, ahonnan a család később beköltözött Dublinba, a Feniánus aktivitásokon, a letartóztatáson, majd szabadon bocsájtáson keresztül, egészen az Egyesült Államokba való településéig. Bár John Devoy volt az egyik kulcsszemélye az ír-amerikai Feniánus mozgalomnak, amelyben gyakran támogatták az erőszakos megoldásokat a békés tárgyalásokkal szemben, mégis Devoy legerősebb „fegyvere” az újságírás volt. Devoy élete java részét a zszurnalizmus közelében töltötte, New Yorkban először a *The New York Heraldnál* kapott állást. De nem csak, mint újságíró dolgozott, hanem szerkesztéssel és kiadással is foglalkozott.

Rengeteg időt szánt az adománygyűjtésre is, sokfelé utazott, előadásokat tartott, beszédeket mondott az írországi ügy érdekében. Úgy vélte, hogy a Feniánus mozgalomnak szüksége van egy saját fórumra: tulajja és kiadója lett az 1881 és 1885 között működő *The Irish Nation* című folyóiratnak, majd később a *The Gaelic American* című lapot adta ki, aminek szerkesztője maradt egészen haláláig. Írásaival és szerkesztői leveleivel az olvasóközönséget az aktuális ír és ír-amerikai eseményekről informálta, oktatta és kioktatta, véleményüket formálta, cikkeiben olykor vádaskodott, támadott, érvelt, és tagadott. Devoy megpróbálta a közönség véleményét adott vonal mellett irányítani, hogy biztosítsa az ír események iránti támogatásukat, amely adományokban nyilvánult meg.

Ellenben Devoy munkásságát és jelentős szervezési sikereit a Clan na Gaelen belül nem csak az ír-amerikai közösség és az anyaországi, írországi nacionalista közösség követte figyelemmel, hanem az amerikai, illetve írországi sajtó is. A korabeli újságok írtak a *Catalpa* mentőakcióról, amellyel John Devoy szervezésében hat Feniánus fegyencet kimentettek nyugat-ausztráliai börtönükből, később megjelentek az 1879-81-es New Departure kezdeményezés adatai is, cikkeztek az 1916-os húsvéti forradalomról, majd a függetlenségi háborúról (1919-21) is, gyakran ezeket összekötve Devoy szervezési szerepvállalásával. Az eddig felsorolt események mind hozzájárultak ahhoz, hogy 1922-ben megalkuljon az Ír Szabadállam. Ebből következett viszont az is, hogy Devoy neve gyakran szerepel a *The Irish Times* hasábjain. Még mielőtt Amerikába ment volna, Devoyt az Ír Republikánus Testvériség (IRB) tagja és toborzójaként emlegették az írországi napilapban, majd amint megérkezett az Egyesült Államokba, a *The New York Times* rendszeres közszereplőjévé vált; mondhatni több, mint hat évtizeden keresztül írtak róla.

Ebben a munkában feldolgozásra kerül az össz John Devoy nevét említő cikk, amely a *The Irish Times* megjelent. Ez a kutatás egy doktori disszertáció részét képezte, ahol az itt kapott John Devoy média képet szembeállítottam azzal az arculattal, amelyet a *The New York Timesban* megjelent Devoy-cikkek alkottak. A következő kérdéseket igyekeztem megválaszolni: Milyen képet kaptak az olvasók Devoyról a cikkek alapján? Hogyan vélekedett róla a közvélemény? A napilap hasábjain keresztül is buzgó, örökmozgó szervezőként ismerték, aki csakis az ír ügyet tartja szem előtt? Vagy elvetemült forradalmár köszönt vissza az oldaláról, aki az ír függetlenedést bármi áron el akarta érni?

A cikkek címei magyarul, illetve eredetiben is szerepelnek, ahogyan a *The Irish Timesban* megjelentek, attól függetlenül, hogy helyesírásban vagy központozásban eltérnek a jelenlegi szabályoktól.

Olyan korban élünk, amikor az embert gyakran az alapján ítélik meg, ahogy a közvélemény látja, úgymond, a nyilvános arculata alapján. A mai különböző média formák jelentősen befolyásolják ezt az arculatot, mivel az Internet ilyen tekintetben ugyanazt a szerepet játssza, mint a 19. században az újságok. Mai hasonlással élve: az vagy, amit a Facebook mutat, ide beletartozik mindaz, amit te posztoltál, de ugyanúgy azok a posztok is, amelyeket mások rólad posztoltak, tudtod, de legalább is beleegyezésed nélkül. John Devoy-nak ezt a „Facebook profilját” próbáltam feltárni.

John Devoy nyilvános arculata a *The Irish Times*ban

Amikor a *The Irish Times* mint forrásra esett a választás, az elsődleges szempont nem az volt, hogy az újság írásai alapján egy hiteles képet kapjunk John Devoyról. Ehelyett azért vettem a *The Irish Times* alapul, mivel a legtöbbet eladott napilap volt Írországban, olvasóközönységét főként az ír, brit-párti középréteg alkotta, emellett Dublin „helyi lapjaként” is szolgált, ezért gyakran idéztek belőle a brit és amerikai sajtóorgánumok is. Egyik fő kutatási kérdés az volt, hogy hogyan írtak róla egy alapjába véve protestáns napilapban, amely nem hogy szimpatizált az ír függetlenedési tervekkel, hanem kifejezetten az anti-ír irányvonalat képviselte. Érdekes volt látni, hogy ez a beállítottsága a lapnak nem változott közvetlenül az Ír Szabadállam megalakulásával sem. Valójában a 1920-as évek elején bekövetkezett változások pontosan azokat a forradalmi egyéneket juttatták hatalomra, amelyek ellen irányultak odáig a lap írásai. Bár a Dáil Éireann (Első parlament) megalakulása 1919. január 21-én nagy előrelépést jelentett a nemzetközi politikai színtéren, a később megalakult független állam, az Ír Szabadállam is része maradt a Brit Nemzetközösségnek egészen 1937-ig. A lap zsurnalisztikai hangnemében sem álltak be azonnali változások, nagyjából a harmincas évekig megtartották az unionista és angolbarát álláspontjukat. Gyakorlatilag a *The Irish Times* egészen a hatvanas évekig „protestáns” lapként tartották számon.¹

A *The Irish Times*nak részletes online archívuma van, egészen 1859-ig nyúlik vissza, és a <http://www.irishtimes.com/archive> cím alatt lehet elérni és kutatni. Ahogy már az előzőekben említettem, Devoynek rendkívül hosszú és aktív élete volt, így a legkorábbi cikkek az 1860-as évekből valók, míg az utolsó említések már a 1920-as évek végén bekövetkezett halálához kapcsolódtak. A „Devoy” kulcsszó összesen 290 találatot eredményezett. Sajnos néhány cikk nyomdai verziója annyira rossz minőségű, hogy szkennelt változatát sem lehetett kiolvasni, mint például a 1881. március 5-i „Summary” (Összefoglaló) c. cikk, amelynek tartalmát végül mellőztem.

---

¹ A szerző elektronikus kommunikációja John Grenhammel a *The Irish Times*ből, 2013. február 18-i keltezéssel

Legkorábbi említések

Legkorábban 1866-ból találunk említést John Devoy nevééről a sajtóban, a tervezett 1866-os Feniánus felkeléssel kapcsolatban, Devoy annak megszervezésében segédkezett. A gyenge együttműködés, valamint a nézeteltérések a vezetőség köreiben ahhoz vezettek, hogy Devoyt több társával letartóztassák és bíróság elé állítsák. Erről adott hírt az említett napilap 1867 februárjában, s kezdetét vette Devoy sokéves sajtószereplése.²

Alig tíz évvel később már teljesen más sajtó képet kapunk Devoyról: Amerika keleti partján telepedett le, maga is a zsurnalisztika világában dolgozik, a *The New York Times* pedig Devoy egyik legnagyobb szervezési sikeréről tudósít: a *Catalpa* mentőakcióról. Ennek az eseménynek, amikor ír szabadságharcosoknak Amerikából bálnavadász hajóval sikerült megmenteni az ausztrál börtönben sínylődő társait, akora híre volt a teljes angolszász világban, hogy még a *The Irish Times* is hírt hozott róla, bár ők egy másik szemszögből közelítették meg: a *Georgette* ausztrál őrjáró hajó igyekezetét dicsérték, amelynek majdnem sikerült megakadályoznia Devoy által szervezett *Catalpa* mentőakciót.³ A *Catalpa* szerencsés célba érkezéséről New Yorkban csak egy kurta, kétsoros hírt hozott a *The Irish Times* 1876. augusztus 21-én.⁴

Az 1878-ben indított „New Departure” mozgalom csak a következő évben került be a sajtóba, de a három együttműködő fél, John Devoy, Charles Stewart Parnell (1846-1891), és Michael Davitt (Mícheál Mac Dáibhéid; 1846-1906) a jelentőségét már a legelején tisztán látta. Lényegében a parlamenti politikus (Parnell), az ír republikánus és agrár agitátor (Davitt), és az ír-amerikai forradalmár együttműködésével remélték elérni az ír függetlenséget. Ellenben a *The Irish Times* már 1879 januárjában írt az első nézőpont különbségről: „[...] az extrém nacionalisták elvetik a New Departure mozgalmat, és nem támogatják sem Mr. James Stephenst, a Feniánus Testvériség korábbi vezetőjét, sem pedig Mr John Devoyt.” A cikk még hozzátette, hogy Devoy tulajdonképpen egy „a fogságból szabadult Feniánus fogoly.”⁵

² Untitled article (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1867. február 14., 4. o

³ “The Escape of the Fenians. Chase of the Rescuing Vessel,” (A Feniánusok szökése. A mentőcsónak üldözése). *The Irish Times*, 1876. július 6., 5. o

⁴ “Dublin Summary,” (Dublini összefoglaló). *The Irish Times*, 1876. augusztus 21. 4. o

⁵ “A New Irish Party,” (Az új Ír Párt). *The Irish Times*, 1879. január 4., 7. o

Az 1880-as évekbeli média említések

Ha arra keressük a választ, hogy melyik évtizedből találunk legtöbb említést John Devoy munkásságáról, akkor ez kétségtelenül az 1880-as évekre tehető. Az ír sajtóban a New Departure mozgalom az egyik legvitatottabb, politikailag ellentmondásosabb mozgalomnak bizonyult, amely mint Devoy, mint pedig Parnell munkásságára jelentősen kihatott. A mozgalom munkájával kapcsolatban a Földligáról is sokat lehetett olvasni a sajtóban. Bár Devoyt tekintették az (ír-)amerikai képviselőjének a New Departure mozgalomban, mégis legtöbb esetben a Feniánus múltjával, illetve korábbi elítélésével hozták kapcsolatba, mint pl. ebben a cikk idézetben “[...] Devoy, akit már a Feniánus felkelés alatt letartóztattak és börtönre ítélték.”⁶ Devoynek a médiában alkotott imázsán az sem segített, hogy a sajtó felkapta a Sir William Harcourtnak, az akkor belügyminiszternek küldött táviratából vett idézetet, amelyben Devoy nyíltan megfenyegette a politikust. Harcourt első sorban Parnellt támadta, amiért ismert lázadókkal tart fenn kapcsolatot és együttműködést, ezzel ártva mint pártjának, Írország ügyének és nem utolsósorban saját politikai pályafutásának.⁷ Harcourt szavait idézte a sajtó, amelyeket a parlamenthez intézett: „Devoy az Amerikai Földliga nevében szól, amikor közölte, hogy Írország számára eljött a konkrét lépések ideje, számíthatnak összetűzésekre a nép és a hatóságok között, ők [a Földliga] készek akár merényleteket is elkövetni. A parlament tagjai ekkor megdöbbenésüket fejezték ki.”⁸

Ami Devoy munkásságát illeti, leggyakrabban pont ezt a New Departure kezdeményezését emelik ki, mint bizonyítékot, hogy mennyire mérsékelt és flexibilis nacionalista volt. Ilyen kontextusban ez a távirat merőben eltér a Devoytól megszokott, moderált hangnemtől. Ez a tény ellenben nem akadályozta meg a kor sajtóját, hogy pont a Jeremiah O'Donovan Rossával (1831-1915) fennartott kapcsolatát kidomborítsák, kiemelve a Rajtaütés fondot (Skirmishing Fund).⁹ Érdeemes viszont megemlíteni, hogy nehéz a két szabadságharcost egy kategóriába sorolni, mert Devoy maga is rendszeresen bírálta O'Donovan Rossát, utalva

---

⁶ “The Hon. D. R. Plunkett on Ireland,” (Tisztelt D. R. Plunkett véleménye Írországról). *The Irish Times*, 1880 december 20., 5. o

⁷ Golway, *Irish Rebel*, 136. o

⁸ Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1880. február 23., 6. o

⁹ Ibid.

„Rossza örültségére” és „vad és gonosz céljaira” amelyeket a Rajtaütés fond (Skirmishing Fund) adománygyűjtő akciói kapcsán fogalmazott meg. A szakirodalom gyakran szembeállítja Devoyt és O’Donovan Rosát, mintegy az érem két oldalát. Ebben Devoy képviseli a józan, nyugodt, tervező-szervező egyéniséget, aki kettejük közül sokkal ügyesebb a tárgyalásban és diplomáciai lépésekben. Ezt a jellemzést az is alátámasztja, hogy Devoy átvette és azonnal átkeresztelte a Rajtaütés fondot Nemzeti fonddá. Ezzel a névváltoztatással közelebb akarta hozni az ír függetlenedés, illetve az ehhez szükséges adománygyűjtés ügyét az ír-amerikai középosztályhoz. Devoynek Harcourt ellen megfogalmazott fenyegetése ellenben még sokáig szerepelt az újságok hasábjain, csak a *The Irish Times* 16 alkalommal írt róla, bár az Ír Parlamenti Párt tagjai John Dillonnal (1851-1927) az élén, felszólaltak Devoy védelmében.¹⁰

Az ír sajtó bizonyos mértékben eltávolodott Devoy Parnellal való kapcsolatától és inkább kifelé, pontosabban az Egyesült Államok felé tekintett, az ír-amerikai közösség „folytonos pénzügyi viszályairól” tudósított több ízben, amelyeket Devoy próbált tisztázni: a Rajtaütés fond átnevezésével a módszerek is békésebbé váltak.”¹¹ Devoyról ismét moderált politikusként írtak, akinek a lépéseit a szélsőséges nacionalisták elvetették: „Devoy szerint az emberek felfogásában kell forradalmi változásoknak történnie, nem csak a fegyverek és dinamit fogják meghozni a végső sikert – azt, hogy saját belső ügyeiben Írország maga rendelkezessen.”¹²

Ebben az évtizedben John Devoyról a legtöbb írást az 1882-83-as évekből lehet találni, amikor Devoyt rágalmozással vádolták. A vád a következő volt: Devoy publikált egy cikket az *Irish Nation* (Ír nemzet) c. folyóiratban, amelyben hűtlen kezeléssel vádolta August Belmont (1853-1924) bankárt. A 20 évvel azelőtti ügyben egy Írországba átutalt pénzösszeg, elhalálozás miatt, nem került jogos tulajdonosa kezébe, de nem is jutott vissza a feladóhoz. Bár a téma a New York-i sajtót sokkal jobban foglalkoztatta, az ír sajtóban is olvasni lehet Devoy tárgyalásának menetéről.^{13,14}

---

¹⁰ “An Interview with Devoy,” (Interview Devoyjal). *The Irish Times*, 1881. március 12., 6. o

¹¹ “The Irish National Convention,” (Az Ír Nemzettanács). *The Irish Times*, 1881. augusztus 11., 5. o

¹² Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1881. szeptember 20., 4. o

¹³ Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1882. december 28., 5. o

Az 1883-ban elkövetett Phoenix parki gyilkosságok révén a sajtó Devoyt ismét Feniánusként, illetve az erőszakos, fegyveres módszerek támogatójaként emlegette. A támadásban Thomas Henry Burke (1829-1882) és Lord Frederick Cavendish (1836-1882) veszítették életüket, amikor 1882. május 6-án a parkban megkéselték őket. A tetteseket később elfogták, tárgyalásukról hosszasan írtak a sajtóban. Indirekt módon Devoyt is kapcsolatba hozták a gyilkosokkal, és az Invincibles nacionalista csoporttal,¹⁵ illetve jelentették, hogy milyen úton pénzelhették ezt a támadást, esetleg Amerikából.^{16,17} A Földliga elnöke, Patrick Egan (1841-1919), erélyesen cáfolta ezt a híresztelést, bár tény, hogy a Földliga szoros kapcsolatban állt a Clan na Gael szervezettel, amikor Egan Amerikába látogatott, első útja John Devoyhoz vezetett.¹⁸ De nem csak Dublinban, Londonban is tevékenykedtek ír szélsőségesek, a westminsteri robbanás igazi célpontja a belügyminiszter volt. A dinamit-hadjárat egyik kulcsszervezője Jeremiah O'Donovan Rossa volt, akit újra Devoyjal hoztak kapcsolatba, bár ezúttal Devoy megdöbbenéséről írtak, amikor Rossa lakásában szerteszét heverő robbanótesteket látott.¹⁹ Az egyik összeesküvő, John Daly ráadásul „rendszeres kapcsolatban volt O'Donovan Rossával, valamint Devoyjal is.”²⁰

Ki kell emelni azt a tényt is, hogy nem minden cikknek volt semleges, objektív hangneme. Egy 1883. májusi cikket kimondottan szarkasztikus hangvitelben írtak, a Phoenix parkban történt gyilkosságokról szólt, a szerző „Szent Devoy”-ként emlegette John Devoyt, idézőjelekkel jelezve cinizmusát.²¹ Egy másik cikkben az Invincibles csoport tagjait gyűjtőnéven „John Devoy tagozata”-ként említették.²² Bár ezeket cikkeket nem nyílt támadásnak szánták Devoy személye ellen, mégis kifeje-

---

¹⁴ “The United States, and From the United States,” *The Irish Times*, 1883. június 19. és 20., 5. o

¹⁵ Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1883. január 22., 5. o

¹⁶ “Irish Crime,” (Ír bűnözés). *The Irish Times*, 1883. február 17., 6. o

¹⁷ “The Identity of No. One,” (Az első számú vezető azonossága). *The Irish Times*, 1883. február 20., 5. o

¹⁸ “Mr. Egan in America,” (Mr. Egan Amerikában). *The Irish Times*, 1883. március 15., 5. o

¹⁹ “Mr. Devoy on the Outrage,” (Mr. Devoy a felháborodásról). *The Irish Times*, 1883. március 19., 6. o

²⁰ “The Dynamite Conspiracy,” (A dinamit összeesküvés). *The Irish Times*, 1883. április 13., 3. o

²¹ Ibid.

²² Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1883. május 12., 5. o

zetten hozzásegítettek ahhoz, hogy negatív fényben tűntessék fel az olvasó előtt. A gyilkosság, az azt követő tárgyalás, illetve az érintett személyek viszonya még 1884-ben is,^{23,24} de még 1886-ban is visszavisszatért a *The Irish Times* hasábjaira. Ellenben a sajtó is tisztában volt azzal, hogy Devoy mennyire kulcsfontosságú vezető, egy cikkjében magát az ír szabadságharcot így fogalmazta meg: „Írország John Devoy-típusú kormánya”, ezzel célozva a republikánus államformára.²⁵ A Chicagóban megrendezett Ír Nemzetgyűlésről is tudósított a lap, ismét Devoy központi szerepét hangsúlyozták: „A Devoy párt határozottan ellenzi az erőszak alkalmazását az ír nemzeti törekvések megvalósításában.”²⁶ Ezzel a kijelentésével Devoy mérsékelt nézeteit támasztották alá.

Ezzel ellentétben Charles Stewart Parnell parlamenti képviselőt rendszeresen támadták John Devoyjal folytatott együttműködése miatt, ahogy ez az 1887. április 19-i kiadásban is olvasható:

*A tisztelt Képviselőúr azt nyilatkozta, hogy nem tudja, kik a Feniánus vezetők Amerikában. [...] Nekem viszont okom van feltételezni, hogy azok az egyének, akiket a The Irish Times írsaiban említett, beleértve Fordot, Egant, Finertyt, John Devoyt, Brennant, Alexander Sullivant, General Kirwint, és másokat is, igenis Feniánus vezetők, és köztük és a tisztelt Képviselő úr között rendszeres kommunikáció zajlott.*²⁷

Ezen a vonalon továbbhaladva, Parnell ír-amerikai tárgyalópartnerreit igyekeztek a sajtóban már a címekben is befeketíteni, mint pl. a “Parnell és a bűnözés” c. írásban, ahol „kvázi-alkotmánypártiakat” és „Feniánus társaságokba tömörülő forradalmárokat” emlegetnek.²⁸ Az ilyen jellegű idézetek arra utalnak, hogy a vezető ír sajtó sem Devoyt, sem pedig az Amerikában tevékenykedő Ír Nemzettanácsot nem tekintette ártalmatlan, mérsékelt nacionalistáknak, hanem forradalmi, erősza-

---

²³ Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1884. november 7., 7. o

²⁴ “Extraordinary Statement,” (Rendkívüli állítás). *The Irish Times*, 1884. december 6., 5. o

²⁵ “Charge of Administering the Fenian Oath,” (Feniánus eskütellettel vádolják). *The Irish Times*, 1884. december 16., 5. o

²⁶ “Two Hostile Camps,” (Két ellenséges tábor). *The Irish Times*, 1886. augusztus 21., 6. o

²⁷ Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1887. április 19., 6. o

²⁸ “Parnellism and Crime,” (Parnellizmus és bűnözés). *The Irish Times*, 1887. május 21., 6. o

kot pártoló szélsőséges ír-amerikaiaknak, még akkor is, ha Jeremiah O'Donovan Rossával állította szembe Devoyt.^{29,30,31}

Parnell számára a Devoyjal való kapcsolata egyre fokozottan jelentett támadási pontot, főként miután 1887. áprilisában kirobbant a Pigott-levelek botránya. Ezek Pigott által nyilvánosságra hozott levelek, amelyek bizonyították, hogy a Phoenix parki merényletek Parnell tudtával és jóváhagyásával történtek. Az ellentmondásos levelekről később kiderült, hogy hamisítványok, de addigra már megtették romboló hatásukat: Parnellt nyilvánosan, a *The Irish Times* hasábjain megvádolták, ezzel rengeteget ártva politikai karrierjének. Az ügy kivizsgálására létrehozott bizottság munkásságát is szoroson nyomon követték a sajtóban, a *The Irish Times* is rendszeresen tudósított előremeneteléről, gyakran említve Devoyt és közös munkásságukat is. Parnell kénytelen volt több ízben is magyarázkodni, hogy milyen körülmények között találkozott és tárgyalt Devoyjal. Ebben az idézetben Parnellnek felrötták, hogy Amerikában találkozott Devoyjal, amit ő meg is erősített és a következőképpen helyezett kontextusba:

„[...] ez a kommunikáció nyílt és nyilvános volt, látni fogják, hogy teljesen ártatlan beszélgetéseket folytattunk, nem volt semmilyenféle felszólítás akár lázadásra vagy vérontásra, így teljesen alaptalan az a leírás, amelyet Ügyvéd úr adott erről az interjúról, [...] az eszmecsere biztosan ártatlan és alkotmányos jellegű volt.”³²

A Feniánus szervezeteknek mindig is meg kellett küzdeniük a so-raikba beépülő besúgókkal és titkos ügynökökkel. Talán a leghíresebb ezek közül Henri Le Caron (valódi nevén Thomas Billis Beach, 1841-1894) brit kém volt. Az 1889-es év első negyedében a *The Irish Times* szinte kizárólag a Parnell kivizsgálással foglalkozott, amelyekben Le Caron részletesen beszámolt a Clan na Gael szervezetben látottakról, beleértve Devoy munkásságát.³³ Henri Le Caron konkrétan megfogalmazta a Clan na Gael ír függetlenedési terveit is, amikor a kihallgatáson feltették neki a következő kérdést: “Tudta, hogy milyen terveket hangoz-

---

²⁹ “The Fenian Ram,” (A Feniánus Kos). *The Irish Times*, 1888. február 4., 3. o

³⁰ Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1889. február 6., 5. o

³¹ Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1888. július 13., 4. o

³² “The Parnell Commission Bill,” (A Parnell kivizsgálás). *The Irish Times*, 1888. július 24., 5. o

³³ Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1889. február 6., 5. o

tat Devoy?” mire a válasza: “Aktív háborúzást.”³⁴ 1889. februárjában szinte naponta említik Devoy nevét a *The Irish Times*ban, az illegális írországi utazását (az 1871-es megkegyelmezése értelmében Devoyt kitiltották az országból élete végéig), a *The Irish Nation* c. lap szerkeztői feladatait, és Parnellal való tárgyalásait.³⁵ Ez a téma olyannyira uralta a napilap írásait, hogy igazából az egyetlen Devoyt említő hír, amely nem Parnell és a kivizsgálással volt kapcsolatos, az 1889 májusában jelent meg, mégpedig a Feniánus Dr. Patrick Cronin (1846-1889) eltűnését tárgyalta. Az eset jól tükrözte a Clan na Gael soraiban zajló hatalmi harcot és tisztázatlan pénzügyek időszakát. Dr. Cronin, aki John Devoy szoros szövetségese volt, megvádolta az akkori Clan vezetőséget, hogy jogtalanul használtak fel Földliga pénzeket, mire ellenlépésként Cronint megvádolták, hogy a brit hatóságoknak kémkedik. Végül a komplikált ügy erőszakba torkollott, Cronint megölték, testét egy lefolyóba rejtve találták meg több napos keresés után.³⁶ Az a tény, hogy még egy írországi napilap is, a *The Irish Times* írt erről az esetről, csak azt bizonyította, hogy mennyire nagy volt a nézeteltérés a Clanon belül, ha már a tagok nyilvánosan megvádolták a vezetőket hűtlen kezeléssel. Másrészt, ez arra is utal, hogy a *The Irish Times* gyakran használt különböző amerikai és ír-amerikai lapokat hírforrásként, akár a nagy amerikai napilapokat, mint a *The New York Times*, akár ír-amerikai sajtót is, beleértve a Devoy szerkeztette *The Irish Nation*ot, mint pl. amikor az 1889. július 3. és 4-i cikkekben Devoy nyílt leveleit idézték.^{37,38}

1889 novemberében a sajtó ismét visszatért a Parnell-féle kivizsgáláshoz, mint első számú témához, így Devoy szerepe a New Departure mozgalomban is többször felmerül a cikkekben.^{39,40} Le Caron szavait

---

³⁴ Ibid.

³⁵ “The Special Commission – Mr. Parnell’s Cross-Examination,” (A Speciális bizottság – Parnell a keresztkérdések tüzeiben), *The Irish Times*, 1889. május 3., 5. o

³⁶ “The Missing Doctor,” (Az eltűnt orvos). *The Irish Times*, 1889. május 10., 6. o

³⁷ “The Special Commission – Evidence of Mr. Davitt,” (A Speciális bizottság – Mr. Davitt bizonyítéka). *The Irish Times*, 1889. július 3., 5. o

³⁸ Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1889. július 4., 5. o

³⁹ A brit parlament felállított egy Speciális bizottságot, hogy kivizsgálják Charles Stewart Parnell szerepét a Phoenix parki gyilkosságokban, mint ahogy a Pigott levelekben állt. A bizottság 1888. szeptembere és 1889. novembere között működött. Végül a bizottság tisztázta Parnell nevét miután Richard Pigott bevallotta, hogy a levelek hamisítványok voltak. A bizottság viszont a leveleket szélesebb kontextusban is vizsgálta, így pl. a Földháború illetve a Feniánus akciók szerepét is tekintetbe vette.

idézték a napilapban, amikor Devoy 1879-es írországi látogatását írta körül. A kém szerint Devoy „hazaárulásra buzdította Írország fiatalembereit, felvállalva annak minden veszélyét, míg ő biztonságban Amerikában tartózkodott.”⁴¹ Ebből az idézetből nemcsak az tűnik ki, hogy milyen szervezési lépéseket tett Devoy, hanem az is, hogy Le Caron mennyire mélyen beágyazódott a szervezetbe. Kérésére Devoy írt egy ajánlólevelet, amelyet Le Caron Patrick Egannak, a Földliga kincstárnokának adott át.⁴²

Századforduló körüli említések

A Parnell-féle kivizsgálásról szóló hírek továbbra is szerepeltek a sajtó hasábjain, így Devoy neve is, főként Parnellnek a Földligával való kapcsolata alapján említették Devoyt is. Parnell hirtelen halála 1891. októberében nem csak sok visszatekintést eredményezett a *The Irish Times*ban, de Devoy nyilvános nyilatkozatát is publikálták, amelyben addig ismeretlen – és később vitatott – részleteket is feltárt a New Departure tárgyalásokról, amelyekre a másik érintett fél, Michael Davitt hevesen reagált.^{43,44}

Érdekességképpen érdemes megemlíteni, hogy az egyik leghíresebb – ha nem is leghízelgősebb – személyleírás John Devoyról Le Carontól származik, és a *The Irish Times* 1892. október 22-i számában jelent meg, mely szerint „Baljós természetű, állandóan komor tekintetű, egy veszekedő, vitatkozó ember benyomását kelti, amit modora és érces hangja csak még jobban alátámaszt.”⁴⁵

Ez az évtized nem szolgált sok jelentős Devoy idézettel, viszont 1897 folyamán több hír jelent meg a Feniánus szervezet belső ellentéteiről. A „The Old ‘New Departure’” (A régi „Új Indulás”) c. írásban John O’Leary (1830-1907) levelét idézték, amelyben élesen bírálta az

---

⁴⁰ “Special Commission – Sir Henry James’s Speech,” (Speciális bizottság – Sir Henry James beszéde). *The Irish Times*, 1889. november 23., 5. o

⁴¹ Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1889. november 2., 5. o

⁴² “Le Caron and Patrick Egan,” (Le Caron és Patrick Egan) *The Irish Times*, 1890. március 1., 5. o

⁴³ Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1891. október 21., 6. o

⁴⁴ “Parnellite Revelations – Return of Mr. Michael Davitt,” (Parnell-párti kijelentése – Mr. Michael Davitt visszatérése). *The Irish Times*, 1891. október 24., 5. o

⁴⁵ “Major Le Caron’s Book,” (Major Le Caron könyve). *The Irish Times*, 1892. október 22., 5. o

„oportunistákat”, mint pl. John Devoyt és Patrick Egant és élesen elhatárolta magát ezektől a Feniánus szervezőktől, ezzel ismét kiemelve az olvasóknak az állandó Feniánus belviszályokat.⁴⁶

Amikor James Stephens (1825-1901), a Feniánus lázadás főszervezője meghalt 1901 márciusában, ismét összefoglalták a Feniánus mozgalom alapelveit, így természetesen John Devoy neve is szerepelt, mint egyik vezéralakja a szervezetnek Amerikában.⁴⁷ Ellenben gyakrabban emlegette a sajtó Devoy nevét olyan kontextusban, mint a „távolból, Amerikából kritizáló fél,” illetve az ír eseményekről sokmértődes távol-ságból okító, bíráló Feniánus. Ilyen eset volt pl. a John Redmond ellen irányuló bírálata a Home Rule (Önrendelkezés) kérdése körül. A *The Irish Times* publikálta Devoynek egyik táviratát, amelyet a londoni *Daily Express*nek küldött:

„Ha ez a parlament létrejön, csak akkor lesz hasznára Írországnak, ha az ír ügyeket Dublinban tárgyalja egy felhatalmazott testület. Ez egy előrelépés lenne, de hasztalan, mivel nem lesz olyan jogköre, hogy ír ügyekben önállóan döntsön, ami egy független kormány feladata. Bármilyen történjen ezzel a Home Rule törvénytervezettel, az ír kérdés megoldatlan marad, és véleményem szerint csak akkor lesz majd megoldható, amikor Anglia belekezd a következő nagy háborújába, ahogyan Magyarország nemzeti kérdését is ily módon oldották meg. Valószínűleg akkor a Tory párt lesz hatalmon, és egy Redmondnál erősebb jellem vezeti majd az íreket.”⁴⁸

Devoy egyre inkább részt vett az ír ügy alakulásában, és főként miután a 20. század elején sikerül újraegyesítenie a Clan na Gael szervezetet, a megoldás mintha csak karnyújtásnyira lett volna. A világháború kitörését kitűnő alkalomnak tartotta, hogy Anglia ellenségével, Németországgal szövetezzen. Ellenben másként alakult, amikor ismét a parlamenti, tárgyalásos megoldást háttérbe szorította az 1916-os Húsvéti lázadás. Nagy és merész lépés volt Írország részéről, a sajtóban is bírálták: „Az 1867-es és 1880-as lázadások résztvevői ír-amerikaiak voltak, a mostaniban németek és Németországnak dolgozók vettek részt,” utalva ezzel Devoynek a lázadás szervezésében betöltött szerepére.⁴⁹

---

⁴⁶ „The Old ‘New Departure,’” (A régi New Departure). *The Irish Times*, 1897. május 4., 6. o

⁴⁷ „Death of a Famous Conspirator,” (A híres összeesküvő halála). *The Irish Times*, 1901. április 6., 10. o

⁴⁸ „Mr. Redmond Criticised,” (Mr. Redmondot kritizálják) *The Irish Times*, 1914. May 12., 7. o

⁴⁹ „The Irish Situation,” (Az ír helyzet). *The Irish Times*, 1916. június 14., 6. o

Az első világháború idejében Devoy volt az egyik legfőbb mozgatórugója a Húsvéti lázadásnak. Az ír-amerikai nemzeti szervezetek szerepe óriási volt, mint a pénzügyi támogatás megszervezése, mint pedig titkos tárgyalások tekintetében. Már 1915. óta Devoy és a Clan vezetősége a színpalak mögött tárgyalásokat folytattak a német külügyi képvisellel, hogy megszervezzék egy Németországból induló fegyverszállítmányt, amelynek segítségével, Dublin vezetésével, megindul országszerte a lázadás. A cél persze az volt, hogy a brit hatóságokat gyengé pontját kihasználva kiharcolják Írország függetlenségét. A terv nem maradt titkos, ugyanis az amerikai hatóságok kulcsfontosságú iratokat foglaltak le a német külképviselet irodájában, és ezeket egy évvel a Húsvéti lázadás után mind az amerikai, mind az európai brit és ír sajtóban meg is jelentették. Az ún. Von Igel dokumentumokban John Devoyt nevezik meg, mint az ír-amerikai nacionalisták és a német képviselők közti legfőbb kapcsolattartót. Hogy fokozzák a hír hatását, néhány levél teljes hosszában megjelent a *The Irish Times*-ben olyan címmel, mint „Engineering Revolution in Ireland” (Írországi lázadást kovácsolnak) avagy „Ireland’s Alleged Complicity” (Írország állítólagos bűnrészessége)⁵⁰ A következő évben megjelent cikkekben nemcsak Devoy szervezését, hanem szervezőtársa, Sir Roger Casement szerepét is részletezik, külön kidomborítva Casement későbbi letartóztatását.⁵¹ Emellett írtak azon állítólagos újabb, német segítséggel szervezett lázadásról, ami főként az olvasóközösség riogatására szolgált, mint pl. a „German Plot for a Second Rising in Ireland – Plans to Establish Submarine Depots on Our Coasts” (Német tervek egy második lázadásra – Tervezik, hogy kialakítsanak a partoknál egy tengeralattjáró állomást) c. cikk az 1918. június 1-i kiadásban.⁵² Mivel az összes témába vágó cikk az 1916-os lázadást is újra és újra összefoglalta, így Devoy szerepét is, mint állandó a Sinn Féin és a német-párti ír-amerikai szervezetek közötti kapcsolattartót is taglalták. Érdeemes megemlíteni, hogy az újsághírekkel ellentétben a német szervezők nemhogy újabb együttműködést, hanem épp ellenke-

---

⁵⁰ “Special Extra – German Plots in America – Documents on the Irish Revolution,” (Speciális extra – német tervek Amerikában – Az ír forradalomról szóló dokumentumok). *The Irish Times*, 1917. szeptember 22., 7. o

⁵¹ “The German Plot,” (A német terv). *The Irish Times*, 1918. május 25., 6. o

⁵² “German Plot for a Second Rising in Ireland – Plans to Establish Submarine Depots on Our Coasts,” (Német tervek egy második lázadásra – Tervezik, hogy kialakítsanak a partoknál egy tengeralattjáró állomást). *The Irish Times*, 1918. június 1., 1. o

zöleg, a középső láncszemet, az ír-amerikaiakat tervezték kihagyni egy esetleges második támadásból.

Az 1919-es év nagy fordulópontot jelentett Írország életében, mivel január 22-én kikiáltották a függetlenséget és megalakult az új ír parlament, de a nemzetközi elismertetés még váratott magára. Az április 26-án megjelent „Irish Americans and the Irish Republic” (Ír-amerikaiak és az Ír Köztársaság) című írásban a Sinn Féin központ üzenetét adták hírül a *The Irish Times*-ben:

„Ma, Húsvét vasárnapján a National Council of Friends of Irish Freedom felhívja összes nemzetársát, hogy a héten országszerte szervezzenek tüntetéseket a jelentősebb városokban, követelve Írország elismerését. A kezdeményezés Joseph McGarritytól és John Devoytól származik.”⁵³

Egyrészt, ez a hír is arra utalt, John Devoy továbbra is milyen jelentős szervezési szerepet töltött be, másrészt pedig rávilágított arra, hogy az ír-amerikai közösség milyen aktívan lobbizott Írország nemzetközi elismertetéséért.

A közvetlen siker viszont még váratott magára: Párizsban a béketárgyalásokon jelen volt egy ír-amerikai delegáció is, de minden igyekezetük ellenére nem sikerült kiharcolni egy meghallgatást a Nagy Négyek előtt Írország számára, bár erőteljesen lobbiztak az amerikai küldöttség-nél, elsősorban Woodrow Wilson amerikai elnöknél, azonban végül próbálkozásaik hiábavalóak maradtak.

Devoy utolsó évtizede a sajtó tükrében

Devoy számára az egyik meghatározó esemény az 1920-as években az Éamon de Valerával folytatott hatalmi harc. Közvetlenül a sikertelen párizsi béketárgyalások után De Valera, mint az ír nemzet megválasztott elnöke azzal a céllal érkezett az Egyesült Államokba, hogy pénzügyi támogatást szerezzen az elhúzódó függetlenségi háborúhoz. John Devoynek az ír-amerikai közösségen belüli szerepét, mint „Ír-Amerika” kiemelkedő vezetőjét aligha ismerte el, ami sűrűlódásokhoz vezetett. Ehhez hozzájárultak a későbbi ellentétek, amikor Devoy az 1921-es Angol-Ír Szerződés aláírását követően Michael Collins véleményével egyezett (misperint a szerződés egy első lépés volt a függetlenség

---

⁵³ “Irish Americans and the Irish Republic,” (Ír-amerikaiak és az Ír Köztársaság). *The Irish Times*, 1919. április 26., 2. o

irányába), és nem de Valera pártját fogta. A húszas évek első felében gyakran írtak az amerikai lapok de Valera és Devoy összetűzéseiről (az ír-amerikai sajtó pedig még többet, beleértve Devoy saját kiadványát, a *The Gaelic American* is), és a *The Irish Times* is örömmel közölt olyan híreket, amelyek az ír nép belső konfliktusait ecsetelték. De Valera egyik talán legellentmondásosabb lépése amerikai körútján az új ír-amerikai szervezet megalapítása volt (American Association for the Recognition of the Irish Republic), amellyel gyakorlatilag szétzilálta a nemzet-tudatos ír-amerikai közösséget, és a Clan na Gael rovására pénzgyűjtés-be kezdett. A *The Irish Times* a következő kommentárt írta az eseményekről a „Sinn Féin Split in America. Mr. De Valera Changes his plans” (A Sinn Féin kettészakadt. Mr. De Valera megváltoztatja a terveit) c. cikkben:

„Mr. John Devoy, a Gaelic-American szerkesztőjének vádja szerint 50,000 dollárt olyan célra használtak, hogy arra méltatlan egyéneket küldjenek Chicagóba és megpróbáljanak rákerülni a Republikánus választási platformra. Ez nyílt széthúzásra utal Mr. de Valera és az Friends of Irish Freedom (Ír Szabadság Barátai) szervezet között, amelynek Devoy is tagja.”⁵⁴

Az első világháború utáni időszak Írország számára sok megpróbáltatást tartogatott, beleértve egy polgárháborút, írek és britek által elkövetett atrocitások és orvtámadások sorozatát, és nem utolsósorban, a kimondottan ellentmondásos Angol-Ír Szerződés aláírását, ami még jobban megosztotta az ország véleményét, bár ez vezetett az Ír Szabadállam megalakulásához. Az említett szerződésnek hasonló hatása volt az ír-amerikai közösségre, mint amilyen az írországiakra is: merőben megosztotta őket. Ahogy már említettük, Devoy támogatta az egyezményt, amire a „The Treaty” c. cikk is tett egy rövid utalást.⁵⁵ Természetesen, az országos sajtó, így a *The Irish Times* is napi szinten cikkezett az eseményekről, ellenben ebben az időszakban viszonylag kevés említés esik Devoyról.

Michael Collins volt az egyik meghatározó személyisége az ír szabadságharcnak, halálhíre az egész ír nemzetet megrázta, és a *The Irish Times* is hírül adta halála, illetve temetése körülményeit. A gyász-

---

⁵⁴ „Sinn Fein Split in America – Mr. De Valera Changes his Plans,” (A Sinn Féin kettészakadt. Mr. De Valera megváltoztatja a terveit). *The Irish Times*, 1920. június 21., 6. o

⁵⁵ „The Treaty,” (A szerződés). *The Irish Times*, 1921. június 10., 4. o

lók listáján, azaz a koszorút küldők sorában ott volt Devoyé is, mint a Clan na Gael képviselője.⁵⁶

Az említett cikkekből is látszik, hogy Devoy személyét és véleményét továbbra is mennyire értékelték az újonnan megalakult ír parlament tagjai. Amikor General Eoin O’Duffy (Eoin Ó Dubhthaigh, 1892-1944) az Egyesült Államokba látogatott, tiszteletét tette a „veterán Feniánus vezető, az ír kormány rendíthetetlen támogatójánál,” Devoynál is, ahogy ezt O’Duffy útjáról hazatérve egy cikkben említette.⁵⁷

Ellenben nem csak a politikus látogatások utaltak arra, hogy Devoy személyét mély tisztelet övezte. Hosszú évek után 1924-ben Devoy, immár 82 évesen, ismét hazatért egy látogatás erejéig Írországba. Az út magánlátogatásnak indult, csak hogy őt a kormány hivatalos vendéggé nyilvánította, és minden állami tiszteletet megadtak neki, amikor július 26-án megérkezett Queenstownba (ma Cobh városa). A *The Irish Times* már korábban, a július 12-i számban hírül adta Devoy tervezett látogatását, Daniel Cohalan bíró (1865-1946) erre vonatkozó táviratát idézve.⁵⁸ Ekkor következett néhány összefoglaló cikk Devoy munkásságáról és kinézetéről a július 19-i kiadásban a „Round the World and Home” (A világ otthon és körülöttünk) nevű rovatban. Devoy munkásságán belül újságírói tevékenységéről is írtak, bár nem túl hízelgő szavakkal illeték a *The Gaelic American*: „Kis létszámú, ám hűséges, a régi gárdából álló olvasóköre van, legtöbbit arról ír, hogy lehet a brit országn farkát megcsavargatni, a lap mérges, mérgező hangnemben támad írásaiban olyan ír nőkre és férfiakra, akik nem értenek egyet Devoy politikájával, ami nagymértékben azonos az ír-amerikai politikuséval, Cohalan bíróéval.”⁵⁹ Néhány nappal később azt is hírül adta a *The Irish Times*, hogy Cosgrave elnök is támogatta a döntést, hogy Devoynak megadják a hivatalos állami látogatással járó tiszteletet.⁶⁰

---

⁵⁶ “General Collins’s Funeral,” (General Collins temetése). *The Irish Times*, 1922. augusztus 29., 6. o

⁵⁷ “The Civic Guard – Address by General O’Duffy – His American Experiences,” (A Civil Gárda – General O’Duffy beszéde – Az amerikai tapasztalatai). *The Irish Times*, 1923. május 24., 8. o

⁵⁸ “Mr. John Devoy coming to Ireland,” (Mr. Devoy Írországba látogat). *The Irish Times*, 1924. július 12., 7. o

⁵⁹ “Round the World and Home – John Devoy,” (A világ otthon és körülöttünk – John Devoy). *The Irish Times*, 1924. július 19, 1. o

⁶⁰ “Questions. Mr. John Devoy to be State’s Guest,” (Kérdések. Mr. John Devoy a kormány vendége lesz). *The Irish Times*, 1924. július 25., 6. o

Ahogy már említettük, magára a látogatásra július 26-án került sor, az aznapi újság részletes névsort hozott a Devoyt fogadó kormány funkcionáriusokról⁶¹ és hasonló beszámolót jelentettek meg két nappal később is.⁶² Írországi tartózkodása alatt Devoy meghívott vendég volt a Tailteann Games elnevezésű nemzeti sporteseményen is.⁶³ Cosgrave elnök is fogadta, és találkozott több miniszterrel, valamint Sean Collinsszal, az elhunyt forradalmár Michael Collins testvérével.⁶⁴

A *The Irish Times* augusztus 4-i számában írt arról, hogy a Tailteann Games megnyitóján Devoyt azzal köszöntötték, milyen megtiszteltetés ilyen eminens Feniánust látni díszvendégként, illetve, hogy ezzel az eseménnyel is bebizonyult, hogy a sport nem ismer határokat.⁶⁵ Ez utóbbi megjegyzéssel természetesen utaltak a kor vitatott Ulster hátrádkérdésére, azaz az északi, protestáns többségű megyék hovatarozására. Devoy jelenléte a megnyitón valóban fontos volt az új kormány számára: ha már a nagynevű és köztiszteletnek örvendő Feniánus elfogadta a parlamentet és ezzel együtt a megalakult új Ír Szabadállamot, akkor ezennel az egyik legelszántabb republikánus „legitimizálta” azt.

A megnyitót egész sor hivatalos funkció követte, Devoy tiszteletére felvonulást szerveztek Dublin főutcáján, ahol beszédet is mondott, olvashattuk az 1924. augusztus 24-i számban: „Mr. Devoy, akit ovációval fogadtak, elmondta, hogy egészen Amerikából érkezett, hogy utolsó tiszteletét tegye a hazájának, ahol valószínűleg legközelebb akkor fog járni, amikor koporsóban hozzák haza a Glasnevin temetőbe, hogy ott nyugodjon többi társával együtt.” Továbbá azt is elmondta, hogy milyen büszkeség tölti el a trikolor zászló láttán, és biztosította a jelenlevőket az ír-amerikai közösség további támogatásáról.⁶⁶ Devoy előrejelzése igaznak bizonyult, csak halála után került vissza Írországba, amikor 1929-ben hazaszállították a holttestét.

Különböző katonai szemlékre is meghívást kapott, jelenlétében adták át az azévi Scott medált, amelyet katonai helyzetben tanúsított

---

⁶¹ “Mr. John Devoy,” (Mr. John Devoy). *The Irish Times*, 1924. július 26., 7. o

⁶² “Mr. John Devoy,” (Mr. John Devoy). *The Irish Times*, 1924. július 28., 5. o

⁶³ “Dublin’s Fetes – Dinner to Distinguished Visitors,” (Dublini ünnepek – Vacsora a kiemelt vendégek tiszteletére). *The Irish Times*, 1924. július 30., 5. o

⁶⁴ “Mr. John Devoy,” (Mr. John Devoy). *The Irish Times*, 1924. július 30., 5. o

⁶⁵ Untitled article, (Cím nélkül). *The Irish Times*, 1924. augusztus 4., 6. o

⁶⁶ “Decorated Streets – Influx of Visitors,” (Kidíszított utcák – látogatók tömege). *The Irish Times*, 1924. augusztus 9., 7. o

bátorságért osztottak,⁶⁷ valamint részt vett az Arthur Griffith és Michael Collins emlékére rendezett komemoráción, melyet Glasnevinben tartottak.⁶⁸

Mint már röviden említettük, látogatása során a határkérdés többször is felmerült, Devoy hangos szószólója volt az Ír Szabadállamot és az északi megyéket szétválasztó határ eltörlésének. Devoy bízott abban, hogy békés rendezéssel el lehet törölni a határt, mivel véleménye szerint „egy szigeten egy országnak, egy törvényhozási rendszernek kell léteznie.”⁶⁹ Hazautazása előtt még egyszer szót emelt a határ eltörlése mellett, hogy Ulster ne legyen leválasztva Írország többi részeitől. A *The Irish Times* szeptember 5-i számában idézték Devoy következő szavait: „Nem csak a Hat vagy Huszonhat megye, hanem Írország üzleti érdekei teszik abszolút szükségessé, hogy egész Írország egy politikai és gazdasági egységet képezzen, ahogy a természet is előlatta. Ezt csak úgy lehet el”⁷⁰ Továbbá párhuzamot vont az írek és az ír-amerikai közösség között – Devoy szerint mindkettő számára elengedhetetlen az egység és egységesség.

John Devoy a 82. születésnapját Írországban ünnepelte, és bár eredetileg ez egy magánjellegű utazás lett volna, az új kormány saját céljaira használta fel, Devoyjal „igazolva” magát, és ebbe a PR fogásba természetesen mi sem illett jobban, mint egy szülinapi bankett a dublini Dolphin hotelban, ahogy a “Mr. Devoy’s Hope to See Beginning of Unity” (Mr. Devoy az egység kezdetét reméli) c. cikkben olvasható.⁷¹ Devoy összesen hat hetet töltött Írországban, amelyről a *The Irish Times* részletes jelentéseket hozott. Elutazása előtti utolsó intelmei is a határrendezésre vonatkoztak.⁷² Látogatását követően még néhány összefoglaló cikk jelent meg 1924. szeptember folyamán, illetve megismételték

---

⁶⁷ “Bravery of Civic Guard – Presentation of Scott medal – Fight with Armed Men,” (Katonai bátorsága – Átadják a Scott medált – Harc a fegyveresekkel). *The Irish Times*, augusztus 19., 6. o

⁶⁸ “Griffith-Collins Anniversary – A National Tribute – Sunday Ceremony at Cenotaph,” (Griffith-Collins évfordulója – Nemzeti tiszteletadás – Ünnepségek vasárnap a Cenotaphnál). *Irish Times*, 1924. augusztus 23., 7. o

⁶⁹ “Mr. John Devoy’s Views,” (Mr. John Devoy nézetei). *The Irish Times*, 1924. augusztus 11., 7. o

⁷⁰ “Mr John Devoy – Appeal for National Unity,” (Mr. John Devoy – Felhívás a nemzeti egységért). *The Irish Times*, 1924. szeptember 5., 6. o

⁷¹ “Mr Devoy’s Hope to See Beginning of Unity,” (Mr. Devoy az egység kezdetét reméli). *The Irish Times*, 1924. szeptember 5., 6. o

⁷² “National Unity,” *The Irish Times*, (Nemzet egység). 1924. szeptember 6., 9. o

Devoynek a határfeloldásra való intését.^{73,74} Tekintettel Devoy előrehaladott korára, hazatértét követően nem meglepő, hogy egyre kevésbé volt aktív, így egy-két eseményt kivéve nem is került be a neve a sajtóba. Devoy a Clan na Gael nevében részvétvéviratot küldött Kevin O’Higgins’ (Caoimhghín Críostóir Ó hUigín, 1892-1927) volt alelnök halálára 1927 júliusában.⁷⁵ Amikor William T. Cosgrave elnök 1928 februárjában New Yorkba látogatott, Devoyjal is találkozott, valamint a Friendly Sons of St. Patrick ír-amerikai szervezet tagjaival vacsorázott, írta a „Mr. Cosgrave’s Last Day in New York” (Mr. Cosgrave utolsó napja New Yorkban) c. cikk.⁷⁶ Ezt a jelentést már csak Devoy halálhíre követte 1928 szeptemberében. Kérésére koporsóját a következő évben Írországra szállították és mint az 5 évvel azelőtti látogatásán, ezúttal is megadták neki a legfőbb állami tiszteletet, amelyről a *The Irish Times* ismét részletesen beszámolt.

Összefoglaló

John Devoy életét és munkásságát nem a *The Irish Times* oldalain keresztül kell megismerni, mert nem kapnánk sem teljes, sem pedig tárgyilagos képet arról, hogy ki is volt ez a Feniánus, illetve hogyan járult hozzá ahhoz, hogy Írország független állammá váljon. Ellenben a munka célja nem is egy objektív kép felvázolása volt, hanem az az összkép, amelyet a sajtó, konkrétan a *The Irish Times* az átlagos írországi közeposztálybeli olvasó elé tárt. Az újság olvasóközönségét első sorban a brit szimpatizáns lakosság képezte, az újság hangvitele pedig a brit uralom hozzáállását tükrözte. Értelemszerűen, ezen vélemények merőben különböztek a nacionalista, függetlenségért harcoló Feniánusok, szabadságharcosok John Devoyról alkotott véleményétől. A *The Irish Times* Devoyt elsősorban forradalmárként, elítélt hazaárulóként tartotta számon, és szinte teljes életében az őt említő írásokban találunk erre utalást.

---

⁷³ “Republican Meeting in Dublin,” (Republikánus találkozó Dublinban). *The Irish Times*, 1924. szeptember 22., 9. o

⁷⁴ “Free State Policy – Rumours of Crisis and Dissension,” (Szabadállam politika – Krízis és széthúzásról szóló hírek). *The Irish Times*, 1924. december 23., 5. o

⁷⁵ “Further Expressions of Sympathy, (További részvétnyilvánítások). *The Irish Times*, 1927. július 18., 5. o

⁷⁶ “Mr. Cosgrave’s Last Day New York,” (Mr. Cosgrave utolsó napja New Yorkban). *The Irish Times*, 1928. február 11., 6. o

A *The Irish Times* cikkeiből a következő Devoy arculatot kapjuk: ő az ír-amerikai nemzeti közösség vezető, de egyben enyhén kétes személyisége. A vele kapcsolatos írásokban a személyét gyakran negatív konnotációval rendelkező szavakkal, melléknevekkel jellemezték a *The Irish Timesban*. Amikor az újság ír-amerikai forrásokat idézett, akkor azok nagyobb valószínűséggel Patrick Ford Irish World című folyóiratából származtak, mintsem a John Devoy által szerkesztett *The Irish Nation* vagy *The Gaelic American* lapokból. A John Devoyhoz kapcsolódó negatív eseményeket, mint pl. amikor letartóztatták, elítélték hazárulásért, vagy a hírhedt telegramja, amelyben megfenyegette Sir William Harcourtot, ezen eseményeket nagyobb gyakorisággal emlegették fel a *The Irish Times* oldalain, és későbbi számaiban is.

Ennek fényében érdekes volt megvizsgálni, hogy hogyan változott a Devoy említések hangneme a Szabad Ír Állam megalakulását követően. Valójában, az új kormány tagjait azon forradalmárok képezték, akik a régi Feniánus történeteken nőttek fel, amelyekben Devoy kulcsszerepet játszott. Az Írországba tett látogatásáról, amelyet átminősítették hivatalos állami látogatássá, rengeteget írtak, ahogy a pár évvel későbbi temetéséről is. Azok a tudósítók, akik még veszélyes ellenségként írtak róla az 1880-as években, biztosan nem tudták volna megjósolni, hogy akkora változás történik a John Devoyról alkotott véleményben a *The Irish Times* hasábjain.